

מנה בנתן

שינון הדף היומי בדרך קצרו

לע"נ הגה"ק רבי יקותיאל יהודה
בן רבי צבי הברשטאם זיע"א
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 131 פרשת חקת תשפ"ב

יבמות קיח-קכב כתובות ב-ג

אם בעל יכול לזכות גט לאשתו במקום שיש יבם, האם הוא זכות לה כיון שהיא שונאת אותו וזכין לאדם שלא בפניו או שכיון שלעתים היא אוהבת אותו וא"כ הוא חובה לה ולא חבים לאדם שלא בפניו, אמר ר"נ ששנינו במשנה שחוששים לדבריה וחולצת ולא מתיבמת ומשמע שאנו מסתפקים אם רצונה ביבום או לא.

רבינא שאל את רבא מה הדין במזכה גט לאשתו במקום קטטה האם הוא זכות לה או שבכ"ז עדיף לה להיות נשואה, ויש להוכיח מדברי ר"ל שטוב לאשה לשבת בב' גופים מלשבת כאלמנה, ואב"י אמר שגם אשה שבעלה נמוך כנמלה היא יושבת בין החשובות, ורב פפא אמר שאף מי שאומנותו נפץ צמר היא מפרסמת את נישואיה בשערים, ורב אשי אמר שאף מי שיש לבעלה יחוס גרוע היא לא מבקשת ממנו אפילו עדשים לקדירה, אך שנו שכולן מזנות ותולות בבעליהן.

דף קיט פרק האשה בתרא

משנה אם אמרו לאשה שהלכו בעלה וצרתה למדינת הים שמת בעלה לא תנשא או תתיבם עד שתדע שצרתה אינה מעוברת, ואם היתה לה חמות אינה חוששת שילדה ואם יצאה מליאה חוששת ולר' יהושע אינה חוששת. **גמרא** המשנה מדגישה מעוברת היא צרתה שאם לא הלך עם צרתה לא חששו שנשא שם אשה.

לכאורה מה שלא מתיבמת זה בגלל שאם ילדה צרתה א"כ היא אשת אח שלא במקום מצוה, אך קשה מדוע שלא תנשא הרי רוב נשים מתעברות ויולדות, ולכאורה המשנה כר"מ שחשש למיעוט, ויש לומר שגם לרבנן שהולכים אחר הרוב זה דוקא ברוב שהוא לפנינו כגון ט' חנויות וסנהדרין, אך ברוב שאינו לפנינו לא הולכים אחר הרוב, אך בברייתא שנינו שלר"מ קטן וקטנה אינם חולצים ומיבמים, ואמרו לו שמובן מדוע לא חולצים שבפרשה כתוב **איש** ומקישים אשה לאיש אך קטן יכול ליבם, אמר ר"מ שקטן לא ייבם שמא ימצא סריס וקטנה לא תתיבם שמא תמצא אילונית וא"כ הם פוגעים בערוה, ורבנן סוברים שרוב הקטנים אינם סריסים וכן רוב הקטנות אינן אילוניות ואף ברוב שאינו לפנינו, וא"כ משנתנו לא כר"מ, אך קשה מדוע בהלכה חמותה אינה חוששת הרי רוב נשים מתעברות ויולדות, אלא יש לומר שיש מיעוט מפילות ויש לסמוך מיעוט זה למחצה נקיבות, אך קשה שלר"מ נחשוש למיעוט, ויש לומר כיון שהוחזקה להיתר לשוק לא חששו, אך לפ"ז ברישא שהוחזקה לשוק תתיבם, אמר ר"נ בשם רבה בר אבוא שברישא שהוא איסור כרת חששו ובסיפא שהוא רק לאו לא חששו, ורבא מקשה שאין לחלק באיסור דאורייתא בין לאו לכרת, **עמוד ב** אלא מחלק רבא שברישא שיש חזקה ליבום ורוב לשוק חזקה אינה כרוב וסומכים מיעוט מפילות לחזקה וזה כמחצה על מחצה ולא תנשא ולא תתיבם, ובסיפא שיש גם חזקה לשוק וגם רוב וא"כ הזכרים זה מיעוט דמיעוט ולכן לא חששו ר"מ. **ועירי אומר** שלעצמה תמתין ג' חדשים ולצרתה תמתין ט' חדשים ואז יכולה לחלוץ ממה נפשך, ולר' חנינא לעצמה ממתנה ג' חדשים, אך אם יש לה צרה ממתנה לעולם, ויש להקשות שתחלוץ ממ"נ, אמרו אב"י ורב חנינא בני אבין שגזרו שמא הולד בן קיימא ואז צריך להוציא כרוז שהחליצה אינה נכונה והיא מותרת, ואין לומר שנכריז, שחששו שמישהו ראה את החליצה ולא שמע מהכרוז ויאמר שהתירו חלוצה לכהן, ויש להוכיח ממה ששנינו שהיא אמרה ניתן לי בן במדינת הים ומת בני ואח"כ בעלי או בעלי ואח"כ בני אינה נאמנת ואינה נאמנת וחולצת ולא מתיבמת, ואם אמרה ניתן לי יבם במדינת הים ומת בעלי ואח"כ יבמי או יבמי ואח"כ בעלי נאמנת, ואם הלכו מתחילה היא בעלה ויבמה למדינת הים והיא אומרת מת בעלי ואח"כ יבמי או יבמי ואח"כ בעלי אינה נאמנת, שאשה לא נאמנת לומר מת יבמי שתנשא ולא מתה אחותי שתכנס לבית בעלה, וכן איש לא נאמן לומר מת אחי שאיבם אשתו ולא מתה אשתי שישא אחותה. **גמרא** רבא שאל את ר"נ

דף קיח עד אחד אומר מת או שאשה אומרת מת והשניה אומרת לא מת לא תנשא. **גמרא** משמע במשנה שרק כשאמרה לא מת לא תנשא, אך אם שתקה תנשא ע"פ עדות הצרה, אך קשה שלעיל שנינו שצרה אינה נאמנת, ויש לומר שאכן אינה נאמנת גם בשתקה, והחידוש באמרה לא מת שאינה נאמנת לאסור צרתה אף שכוללת את עצמה שהיא אומרת **תמות נפשי עם פלשתים**, קמ"ל שאינה נאמנת.

לכאורה ר"מ לא חלק ברישא, אך ר"א אומר שהרישא הוא רק לדעת ר' יהודה ור"ש, ור' יוחנן סובר שגם ר"מ מודה שעדות שלא מת בעדות אשה זה לא הכחשה, ומה שכתוב בסיפא עד אחד כנגד עד אחד או אשה כנגד אשה לא תנשא לר"א זה סתמא כר"מ, אך לר' יוחנן זה קשה.

משנה אשה שהלכה עם בעלה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי תנשא ותיטול כתובה, אך צרתה אסורה, ור' טרפון סובר שגם אם היא בת ישראל שנשואה לכהן היא יכולה להמשיך לאכול בתרומה, ור"ע סובר שהדרך הזו לא מוציאה אותה מעבירה אלא לא נשאת ולא אוכלת בתרומה, אשה שאמרה מת בעלי ואח"כ מת חמי תנשא ותיטול כתובה וחמותה אסורה, ואם היא בת ישראל לכהן לר' טרפון יכולה להמשיך לאכול בתרומה, ולר"ע אסורה להנשא ולאכול בתרומה. **גמרא** ר"ט ור"ע חלקו בשני הבבות שאם היו חולקים רק ברישא היינו אומרים שר"ט חלק בגלל שיש לה צער הגוף אך לגבי חמותה שזה צער במילי דעלמא הוא יודה לר"ע, ואם היו חולקים בסיפא היינו אומרים שרק שם חלק ר"ע, וברישא הוא יודה לר"ט, ואמר רב יהודה בשם שמואל שהלכה כר"ט, וכן הוכיח אב"י מהמשך המשנה שבאמרה ניתן לי בן במדינת הים ומת בני ואח"כ מת בעלי נאמנת, ואם אמרה מת בעלי ואח"כ בני אינה נאמנת וחוששים לדבריה וחולצת ולא מתיבמת, ומשמע שחוששים רק לדבריה ולא לדברי צרה.

עמוד ב משנה אם אדם קידש אחת מה' נשים ואינו יודע מי מהן קידש, וכל אחת אומרת אותי קידש, לר"ט יתן גט לכל אחת ומניח כתובה ביניהן ומסתלק, ולר"ע דרך זו לא מוציאה מידי עבירה אלא יתן גט וכתובה לכל אחת, וכן בגזל מא' מחמשה ואינו יודע ממי, לר"ט יניח גזילה ביניהם ומסתלק, ולר"ע ישלם לכל אחד ואחד. **גמרא** במשנה נאמר קידש ולא נשא, וכן בסיפא כתוב גזל ולא כתוב לקח, וא"כ המשנה לא כת"ק בברייתא ולא כר"ש בן אלעזר, ששנינו שרשב"א אומר שר"ט ור"ע לא נחלקו בקידש ובלקח אלא בבעל, ולא נחלקו בלקח מא' מה' אלא נחלקו בגזל מא' מה', ואם רשב"א אומר שלא נחלקו בבעל ובלקח א"כ לת"ק נחלקו בקידש ולקח, ואם משנתנו כת"ק יש לכתוב שנחלקו בקידש ולקח, ואם כרשב"א יש לכתוב בעל וגזל, ויש לומר שהמשנה כרשב"א וכתוב קידש והכוונה בביאה ונקטו קידש לחדש את כוחו של ר"ע שלמרות שעבר רק על איסור דרבנן בכ"ז קנסוהו, ובסיפא כתבו גזל לחדש את כוחו של ר"ט שגם באיסור דאורייתא לא קנס.

משנה אם אשה הלכה עם בעלה ובנה למדינת הים וחזרה ואומרת מת בעלי ואח"כ בני נאמנת, ואם אמרה מת בני ואח"כ בעלי לא נאמנת אך חוששים לדבריה וחולצת ולא מתיבמת, ואם הלכה בלי בן ואמרה ניתן לי בן במדינת הים ומת בני ואח"כ בעלי נאמנת, ואם אומרת מת בעלי ואח"כ בני אינה נאמנת אך חוששים לדבריה וחולצת ולא מתיבמת, ואם אמרה ניתן לי יבם במדינת הים ומת בעלי ואח"כ יבמי או יבמי ואח"כ בעלי נאמנת, ואם הלכו מתחילה היא בעלה ויבמה למדינת הים והיא אומרת מת בעלי ואח"כ יבמי או יבמי ואח"כ בעלי אינה נאמנת, שאשה לא נאמנת לומר מת יבמי שתנשא ולא מתה אחותי שתכנס לבית בעלה, וכן איש לא נאמן לומר מת אחי שאיבם אשתו ולא מתה אשתי שישא אחותה. **גמרא** רבא שאל את ר"נ

אחת אסורה מחמת בעלה של השניה ואם לאחת יש עדים ולשניה אין עדים זו שיש לה עדים אסורה וזו שאין לה עדים מותרת, וכן אם לאחת יש בנים ולשניה אין בנים, זו שיש לה בנים מותרת וזו שאין לה בנים אסורה, ואם התיבמו ומתו היבמים אסורות להנשא, ולר"א כיון שהותרו ליבמים הותרו לכל אדם. **גמרא** אם לאחת יש עדים ובנים ולשניה אין עדים ולא בנים שתייהן מותרות ואם התיבמו ומתו היבמים אסורות להנשא, ולר"א כיון שהותרו ליבמים הותרו לכל אדם, ורבא הסתפק בטעמו של ר"א האם הוא סובר שצרה יכולה להעיד לחברתה או שאשה אינה מקלקלת את עצמה, והנ"מ היא

דף קכ האם נתיר לצרה להנשא לפניה שאם צרה מעידה א"כ גם כשלא נשאה נתיר לה להנשא, אך אם הטעם הוא שאינה מקלקלת עצמה נתיר לצרה רק אם נישאה וכשלא נשאה לא נתיר, ולכאורה יש לדייק מדברי ר"א הואיל והותרו ליבמים הותרו לכל אדם, וזה מובן אם נאמר שטעמו הוא שאינה מקלקלת את עצמה ולכן אם נישאה מתירים את הצרה, אך אם הטעם הוא שצרה מעידה לחברתה נתיר לה גם כשלא נישאה, ויש לדחות שר"א אמר לטעמם של חכמים ולשיטתו הצרה יכולה להנשא לכתחילה, אך לשיטתם שאין נאמנות נתיר לכל הפחות כשנישאה, ורבנן סוברים שהיא מוכנה להתחתן כדי לקלקל את צרתה מצד **תמות נפשי עם פלישתים**, ויש להוכיח מברייתא שאשה שהלכה עם בעלה למדינת הים ואומרת מת בעלי תנשא ותיטול כתובה אך צרתה אסורה, ור"א סובר שכיון שהיא הותרה גם צרתה הותרה, משמע אפילו כשלא נישאה, ויש לדחות שניתן לפרש בברייתא הואיל והותרה ונשאת, ולכאורה נחשוש שהיא קבלה גט והיא אומרת מת בעלי כדי להכשיל צרתה, ויש לומר שאכן אם נישאה לישראל אין היתר לצרה ומדובר שנישאה לכהן שאינה גרושה ולכן מותרת הצרה בנישואיה.

משנה העדות שמת היא רק על פרוצוף הפנים עם החוטם ולא מועיל סימנים בגופו או בכליו, גם כשראוהו מגויד וצלוה והחיה אוכלת בו מעידים רק כשראו שיצאה נפשו, ומעידים רק כשראוהו תוך ג' ימים למיתה, ור' יהודה בן בבא אומר שלא כל האדם או המקום או השעות שוים. **גמרא** אם ראו רק מצח בלי פרוצוף או פרוצוף בלי מצח אין מעידים עד שיראו את שניהם עם החוטם, ואביי או רב כהנא מביאים מהפסוק **הכרת פניהם ענתה בם**, אבא בר מרתא שהוא אבא בר מניומי היה חייב כסף לאנשי ריש גלותא והביא שעוה והדביקה בבגד בלוי והדביק במצחו ועבר לפניהם ולא הכירוהו.

המשנה אומרת שלא מספיק סימנים בגופו או כליו, לכאורה יש להוכיח מזה שסימנים לא מועילים מדאורייתא, אך קשה ששנינו שאם מצא גט קשור בכיס או ארנק ובטבעת או שמצאהו בין כליו אפילו אחר זמן מרובה כשר, ואביי אומר שנחלקו בזה ר"א בן מהבאי ורבנן שלרבנן לא מעידים על השומא ולר"א בן מהבאי מעידים על השומא, ולכאורה מחלוקתם היא שלר"א סימנים דאורייתא ולרבנן הם מדרבנן, ורבא דוחה שלכו"ע סימנים מדאורייתא ונחלקו אם שומא היא סימן או לא, שלרבנן שומא מצויה בבן גילו ואינה סימן, ולר"א אינה מצויה בבן גילו ולכן היא סימן, ויש אומרים שנחלקו שלרבנן זה לא סימן כי הסימנים עשויים להשתנות לאחר מיתה, ולר"א סימנים לא עשויים להשתנות לאחר מיתה, וללישנא בתרא רבא אמר שלכו"ע סימנים דרבנן **עמוד ב** ונחלקו שלר"א שומא היא סימן מובהק ולרבנן אינה סימן מובהק, וללישנא קמא ברבא שסימנים דאורייתא הטעם שלא מועיל במשנה סימנים בגופו או בכליו, יש לומר שבגופו מדובר בסימן גרוע כגון גבוה או נמוך ובכלים חששו לשאלה, ומה שמחזירים חמור בסימני אוכף כי זה דבר שלא שואלים כי אוכף שאינו למדתו פוצע את החמור, ומה שמחזירים גט שקשור בכיס וארנקי וטבעת, כי לא משאילים טבעת שחוששים לזיוף, ולא משאילים כיס וארנק מצד ניהוש, וללישנא בתרא כליו אינם סימן כשהסימן הוא רק הצבע לבן או אדום.

המשנה אומרת שלא מעידים על מגויד משמע שהוא יכול לחיות, וקשה ששנינו באהלות שאדם אינו מטמא עד שתצא נפשו אפילו

מגויד או גוסס, משמע שרק אינו מטמא אך ודאי לא יחיה, ואביי מבאר שהמשנה שם היא כת"ק של ר"ש בן אלעזר, שנחלקו בברייתא שלת"ק מעידים על מגויד ולא על צלוב ולר"ש בן אלעזר אין מעידים על מגויד כי הוא יכול לכוות ולחיות, אך אם נעמיד את משנתינו כר"ש בן אלעזר יהיה קשה מהמשך המשנה שהיה מעשה באסיא ששלשלו אדם אחד לים ועלתה בידם רק רגלו, וחכמים אמרו שמהברך ומעלה תנשא שאינו חי ומהברך ומטה לא תנשא ולא אומרים שיכול לכוות ולחיות, ויש לומר שהמים מחזקים את כאב המכה ולכן ימות, אך רבה בר בר חנה אמר שראה שישמעאלי חתך את גמלו ולא הפסיק את נעירותיו עד שמת אמר אביי שהוא היה כחוש, ולרבא הסכין היתה מלובנת ולכן לא מת מיד.

לא מעידים על חיה שאוכלת, אמר רב יהודה בשם שמואל שזה רק כשאכלתו במקום שלא יוצאת נפשו אך במקום שנפשו יוצאת יכולים להעיד עליו, וכן אמר שמואל שאם שחטו בו שני סימנים או רובן וברח, מעידים, אך קשה ששמואל אמר שאם שחטו בו ב' סימנים או רובן ואמר כתבו גט לאשתי כותבים ונותנים, ויש לומר שהוא חי אך ודאי סופו למות, אך קשה לפ"ז מדוע מי ששחט בשוגג אינו גולה, ויש לומר שרב הושעיא אמר על כך שחששו שהרוח בלבלתו וגרמה למותו.

דף קכא או שהשוחט רק קירב את מיתתו, והנ"מ בין הטעמים במקרה ששחטו בבית של שיש ואפילו פרכס אח"כ, או כששחט בחוץ ולא פירכס.

הסתפקו אם ר' יהודה בן בבא חולק לחומרא או לקולא, ויש להוכיח מהמעשה שאדם טבע בעיר כרמי והעלוהו אחר ג' ימים בבי הדיא, ורב דימי מנהרדעא השיא את אשתו, ואדם אחר טבע בחדקל והעלוהו בגשר של שביסנא ורבא השיא את אשתו אחר ה' ימים על פי השושבינים, וא"כ יש להוכיח שר' יהודה חלק להקל והם סוברים כמותו, אך אם ר' יהודה החמיר כמו מי הם הקילו, ויש לומר שבמים יש להקל אחר ג' ימים שהם מצמיטים את האדם, ומה שאמרנו לעיל שהמים מחזקים את המכה היינו כשיש מכה אך בלי מכה הם מצמיטים, וכל זה כשראוהו מיד כשהוציאוהו מהמים, אך אם שהה במים לא מעידים כי הוא תופח.

משנה נפל למים אשתו אסורה בין יש להן סוף בין שאין להם סוף, ור"מ אמר שהיה מעשה שאחד נפל לבור הגדול ועלה אחר ג' ימים, ור' יוסי אמר שסומא אחד נכנס עם מלווהו לטבול במערה ושהו כדי יציאת נפש והתירו נשותיהם, והיה מעשה בעסיא ששלשלו אחד לים והעלו רק רגלו ואמרו חכמים שמהברך ומעלה תנשא אשתו ומהברך ומטה לא תנשא. **גמרא** לר"מ, בין במים שיש להם סוף בין אין להם סוף אשתו אסורה, ולחכמים ביש להם סוף האשה מותרת ואם אין להם סוף היא אסורה, ואביי אומר שיש להם סוף הוא באופן שעומד ורואה את ד' רוחותיו.

אדם אחד טבע באגם של סמקי והשיא רב שילא את אשתו, אמר רב לשמואל שנשמת אותו אמר שמואל שקודם נשלח לו שאלה האם במים שאין להם סוף האשה מותרת או לא, שלח רב שילא שהאשה אסורה, שלחו לו האם האגם של סומקי זה נקרא יש להם סוף או לא, שלח להם שזה מים שאין להם סוף, שלחו לו א"כ מדוע התרת אמר להם שהוא טעה וחשב שזה נקרא יש להם סוף כיון שהמים קוויים ועומדים, אך חזר בו שכיון שיש שם גלים יתכן שהם הסתירו אותו, ושמואל קרא על רב **לא יאונה לצדיק כל און**, ורב קרא על שמואל **תשועה ברוב יועץ**.

רבי אומר שהיה מעשה שב' בני אדם העמידו מלכודות בירדן ואחד מהם נכנס למחילה של דגים ושקעה חמה ולא ראה את פתח המחילה וחבירו שהה כדי יציאת נפשו והודיע למשפחתו ובבוקר הוא מצא את פתח המחילה ומצא בביתו הספד גדול, אמר רבי כמה גדולים דברי חכמים שאמרו שמים שאין להם סוף האשה אסורה, אך קשה שגם כשיש סוף נחשוש למחילה של דגים, ויש לומר שלא מצוי שם מחילה של דגים.

רב אשי אומר שבמים שאין להם סוף אשה אסורה רק בשאר בני אדם, אך בת"ח היא מותרת כיון שאם היה ניצל היה לזה קול, אך יש לומר שבין בת"ח בין בשאר בני אדם אוסרים לכתחילה.

ר"ג אמר שפעם נסע בספינה וראה ספינה אחרת שנשברה והצטער על ת"ח שבה שהוא ר"ע וכשעלה ליבשה בא ר"ע ודן לפניו בהלכה, שאל אותו מי העלה אותך אמר ר"ע שהזדמן לו דף מהספינה וכל גל שבא עליו נענע לו בראשו, ומכאן אמרו חכמים שאם יבואו רשעים על אדם ינענע להם בראשו, אמר ר"ג באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאסרו את האשה במים שאין להם סוף, ור"ע סיפר שפעם אחת נסע בספינה וראה ספינה מיטרפת בים והצטער על ת"ח

שבה שהוא ר"מ וכשהגיע לקפוטקיא בא ר"מ ודן לפניו בהלכה, אמר ר"ע איך עלית אמר ר"מ שגל טרד אותו לגל אחר וכן הלאה עד הגיע ליבשה, אמר ר"ע כמה גדולים דברי חכמים שהתירו רק במים שיש להם סוף האשה מותרת ואסורה אם אין להם סוף.

אם נפל לגוב אריות לא מעידים עליו ואם נפל לחפירה מלאה נחשים ועקרבים מעידים ור' יהודה בן בתירא סובר שגם לחפירה של נחשים ועקרבים אין מעידים **עמוד ב** שחוששים שהוא חבר ויודע ללחוש, ות"ק סובר שאגב הדוחק ודאי נשכחו.

אם נפל לכבשן האש מעידים, וכן אם נפל ליורה מלאה יין ושמן מעידים, ור' אחא סובר שלשמן מעידים כי הוא מבעיר אך ליין לא מעידים כי הוא מכבה את האש כשנפל לשם, ואמרו לו שאמנם תחלתו מכבה אך סופו מבעיר.

ר"מ אמר שאחד נפל לבור הגדול וניצל אמרו לו שאין ראייה ממעשה נסים, אין לומר שהנס הוא מה שלא אכל, כי כתוב אצל אסתר וצומו עלי שלשת ימים, אלא שלא ישן, שר' יוחנן אמר שאחד שנשבע שלא ישן ג' ימים מלקים אותו וישן מיד, ור"מ סבר שבבור זה לא נס כי הוא היה עשוי כיפין על כיפין, ורבנן סוברים שזה היה של שיש, ור"מ סבר שהוא יכל להתחזק ולנוס מעט.

בתו של נחוניא חופר שיחין נפלה לבור הגדול והודיעו לר' חנינא בן דוסא, שעה ראשונה ושניה אמר שלום לה, ובשלישית אמר שעלתה, אמר לה מי העלה אותך, אמרה לו זכר של רחלים הזדמן לי וזקן מנהיגו, אמרו לר' חנינא וכי נביא אתה, ואמר איני נביא ולא בן נביא, אלא שלא יתכן שזינוק רעו של הצדיק בדבר שמתעסק בו, ואמר ר' אבא שבכ"ז מת בנו בצמא שכתוב **וסביביו נשערה מאד** שהקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה, ור' חנינא למד מהפסוק **קל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא על כל סביביו**.

משנה אם שמע מנשים שאמרו מת פלוני זה מספיק, ור' יהודה אומר שמועיל גם אם שמע תינוקות אומרים הולכים אנו לספור איש פלוני שמת, והעדות מועילה בין אם התכוון להעיד בין אם לא התכוון, ור' יהודה בן בבא אומר שרק בישראל מועיל, ובעכו"ם במתכוון אינו נאמן. **גמרא** יש להקשות איך מועיל מה שמע מהתינוקות אולי הם לא הלכו, ויש לומר שהם אמרו שהם חזרו מלקברו, ואין לחשוש שהם קברו נמלה וקראו לה על שם פלוני, שמדובר שאמרו כך וכך חכמים וספדנים היו שם.

רב יהודה אומר שמה שעכו"ם לא נאמן במתכוון זה רק במתכוון להתיר אך הוא נאמן במתכוון להעיד, ולכאורה איך יודעים את זה, רב יוסף אומר שאם בא לב"ד ואומר איש פלוני מת השיאו את אשתו זה נקרא שהוא מתכוון להתיר, ואם אמר מת סתם הוא מתכוון להעיד, ור"ל סובר כרב יהודה, ואמר ר' יוחנן שאושעיא ברבי התיר עם שמונים וחמשה זקנים ואמר להם שאם התכוון להעיד נאמן, ולא הודו לו חכמים, ומה ששנינו שאם התכוון לא מעיד, שמאמינים לו רק במסיח לפי תומו, כמו שהיה מעשה שבא נכרי אחד ואמר מי כאן מבית חואי שחואי מת ורב יוסף התיר את אשתו, והיה מעשה שנכרי אחד אמר אוי לפרש הזרז שהיה בפומבדיתא שמת ורב יוסף או רבא התירו את אשתו, נכרי אחד אמר מי כאן מביתו של חסא שהוא טבע, ואמר ר"נ האלוקים אכלוהו הדגים ומדיבורו של ר"נ אשתו נישאה ולא אמרו לה כלום, והוכיח מזה רב אשי שמה שאמרו שאסורה להנשא במים שאין להם סוף זה רק לכתחילה אך אם נישאה לא מוציאים, וללישנא בתרא ר"נ השיא את אשת חסא והוא אמר שכיון שהוא אדם גדול אם היה ניצל היה לזה קול, ולהלכה בין

אדם גדול בין שאינו אדם גדול לכתחילה לא משיאים ובדיעבד לא מוציאים.

גוי אחד אמר לישראל קצוץ שחת והאכל לבהמותי בשבת ואם לא אהרוג אותך כמו אותו פלוני שאמרתי לו שיבשל לי בשבת וסרב, והרגתיו, שמעה אשתו של אותו אדם והלכה לאביי

דף קכב אמר לה המתיני ג' רגלים, ורב אדא בר אהבה אמר לה ללכת לרב יוסף שהוא חריף והוא הוכיח ממה ששנינו שעכו"ם שמכר פירות ואמר שהם של ערלה או של עזיקה ושל נטע רבעי לא אמר כלום שהוא התכוון להשביח מקחו, ואמר אבא יודן איש ציידא שהיה מעשה שישראל ועכו"ם הלכו ואח"כ בא ואמר חבל על יהודי שהיה עמי בדרך ומת וקברתיו והשיאו את אשתו והיה מעשה בחבורת בני אדם שהלכו לאנטוכיא ובא עכו"ם ואמר חבל על אותה חבורה שמתו וקברתים והתירו נשותיהם, והיה מעשה בשישים בני אדם שהלכו לכרכום ביתר ובא עכו"ם ואמר חבל על שישים בני אדם שהלכו בדרך ביתר שמתו וקברתים, והתירו נשותיהם.

משנה יכולים להעיד על מה שראו לאור הנר או הלבנה, וכן משיאים על פי בת קול והיה מעשה שאדם עמד על ראש ההר ואמר איש פלוני בן פלוני ממקום פלוני מת והלכו ולא מצאו שם אדם והשיאו את אשתו, וכן היה מעשה בצלמון שאחד אמר אני פלוני בן פלוני נשכני נחש ואני מת, והלכו ולא הכירוהו והשיאו את אשתו. **גמרא** רבה בר שמואל אומר ששנינו שלב"ש לא משיאים ע"פ בת קול ולב"ה משיאים, וקשה מה החידוש הרי כבר שנינו במשנה, וי"ל שרבה אומר שאם נמצא ברייתא שלא משיאים על פי בת קול זה כב"ש.

יש להקשות במקרה של המשנה שנחשוש שמא הוא שד, ואמר רב יהודה בשם רב שראו שיש לו דמות אדם ואמנם גם לשדים יש דמות אדם אלא שראו שיש לו צל של צל, כמו שאמר ר' חנינא שיונתן השד אמר לו שלשדים יש צל ואין צל של צל, ואין לומר שמי שאמר את זה היתה צרתה ממקום אחר יש לומר שזה כדעת תנא שאצל ר' ישמעאל שבשעת סכנה כותבין ונותנים גם כשאין מכירים.

משנה ר"ע אמר שכשירד לנהרדעא לעבר את השנה, נחמיה איש בית דלי אמר לו ששמע שלא משיאין ע"פ עד אחד בא"י אלא ר' יהודה בן בבא, אמרתי לו שכן, ואמר לי אמור בשמי שהמדינה משובשת בגייסות ומקובל אצלי מר"ג הזקן שמישיאים אשה ע"פ עד אחד וכשהרצה ר"ע את זה לר"ג שמח ואמר מצאנו חבר לר' יהודה בן בבא, ונזכר ר"ג שכשנהרגו הרוגים בתל ארזא והוא השיא נשותיהם ע"פ עד אחד, והחזיקו להשיא גם בעד מפי עד ומפי עבד ואשה ושפחה, ור"א ור' יהושע אומרים שלא משיאים ע"פ עד אחד, ור"ע אומר לא ע"פ אשה ועבד ושפחה וקרובים. **גמרא** לכאורה ר"ש בן אלעזר אמר בשם ר"ע שאשה נאמנת להביא גט מק"ו, שאם נשים שאינן נאמנות לומר מת הבעל נאמנות להביא גט, אשה שנאמנת לומר שמת בעלה ודאי נאמנת להביא גט, ומשמע שרק נשים שונאות אינן נאמנות וסתם אשה נאמנת, ויש לומר שזה רק אחר שהחזיקו להשיא ע"פ אשה ור"ע במשנה זה קודם שהחזיקו.

משנה אמרו לר"ע שהיה מעשה בבני לוי שהלכו לצוער עיר התמרים ואחד מהם חלה והביאוהו לפונדק וכשחזרו שאלו את הפונדקית היכן חברינו אמרה להם שמת וקברתיו והשיאו את אשתו, וא"כ ודאי אשה מיוחסת תהיה נאמנת יותר מאותה פונדקית, אמר ר"ע שהיא נאמנת כשתהיה כפונדקית כי סמכו עליה רק לפי תומה שהיא הוציאה להם מקלו ותרמילו וס"ת שהיה בידו. **עמוד ב** **גמרא** רב כהנא אומר שהחסרון בפונדקית שהיא היתה גויה אלא שהסיתה לפי תומה, זה מקלו וזה תרמילו וזה קבר שקברתיו, וכן שנה אבא בן רב מניומי בר חייא אך לכאורה הם באו ושאלו איה חברנו, ויש לומר שהיא בכתה כשראתה אותם ואז שאלוה איה חברנו והיא אמרה מת וקברתיו.

אדם אחד בא להעיד לפני ר' טרפון על אשה, אמר לו איך אתה יודע בעדות, אמר לו הלכתי עם פלוני בדרך ודרך גייס אחרינו והוא נתלה ביחור של זית וחתך אותו והחזיר את הגייס לאחוריו, אמרתי לו אריה יישר כחך, אמר לי מהיכן אתה יודע ששמי כך

שקוראים לי בעירי יוחנן בן יהונתן אריה מכפר שיחיא וכשחלה ומת ר"ט השיא את אשתו, וקשה ששנינו בברייתא אחרת שאדם אחד בא להעיד על אשה ואמר לו ר' טרפון מה היה המקרה, אמר לו שהלכתי עמו בדרך ורדף גייס אחרינו והוא תלש יחור של תאנה והחזיר את הגייס לאחוריו ואמרתי לו יישר כחך אריה אמר לי יפה כוונת לשמי שקוראים לי בעירי יוחנן בן יונתן אריה דמכפר שחיא, אמרתי לו האם אמרת יוחנן בן יונתן מכפר שחיא אריה, אמר לי לא, אלא אמרתי לך יוחנן בן יונתן אריה מכפר שיחיא ודקדק עליו ב' וג' פעמים וכוון דבריו והשיא ר' טרפון את אשתו, א"כ לר"ט צריך דרישה וחקירה, ויש לומר שנחלקו הברייתות במחלוקת תנאים שלר"ע לא בודקים עידי נשים בדרישה וחקירה, ור' טרפון סובר שבודקים בדרישה וחקירה, ונחלקו בדברי ר' חנינא שמדאורייתא בין דיני נפשות בין דיני ממונות צריך דרישה וחקירה שכתוב **משפט אחד יהיה לכם** ומה שאמרו שבדיני ממונות לא צריך דרישה וחקירה כדי שלא תהיה נעילת דלת בפני לווים, ונחלקו בעדות אשה שכיוון שיש כתובה זה כדיני ממונות, או שכיוון שמתירים אשת איש לעולם זה כדיני נפשות.

ר"א אומר בשם ר' חנינא ת"ח מרבים שלום בעולם שכתוב וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך.

ת.ו.ש.ל.ב.ע

מסכת כתובות

דף ב משנה בתולה נשאת ביום ד' ואלמנה ביום ה' שב"ד יושבים בעיירות פעמיים בשבוע בב' וה' ואם היה לו טענת בתולים יבוא למחרת לב"ד. **גמרא** רב יוסף אומר בשם ר' יהודה בשם שמואל שכיון שתקנו שבתולה נשאת ביום ד' א"כ מה ששנינו שאם קבעו זמן לנשואין ולא נשאה יכולה לאכול משלו וגם בתרומה, אך אם הגיע זמן ביום א' אינו מעלה לה מזונות כיון שהזמן הוא ביום ד', ואמר רב יוסף מריה דאברהם ששמואל תולה מה שכתוב להדיא במה שלא כתוב, ואמנם שני הדינים כתובים, אך היה קשה לרב יוסף ששמואל תלה משנה שמבואר בה הטעם בברייתא שלא מבואר הטעם, אלא כוונת שמואל להקשות שלפי הטעם שנשאת ביום ד' היא יכולה להנשא גם ביום א', שישכים ליום ב', אלא ששקדו חכמים בתקנת בנות ישראל שיטרח בסעודה ג' ימים ויכנסו ברביעי ואחר ששנו את התקנה של שקדו א"כ גם לענין הגיע זמן ולא נשאו אוכלת משלו, אך אם מתעכב כי הזמן הוא ביום א' שאינו יכול לכנס לא מעלה לה מזונות, ולפי זה גם אם העיכוב הוא מחמת שהוא או היא חלו או שפרסה נדה לא מעלה לה מזונות, ויש אומרים שרב יוסף הסתפק מה הדין כשחלה שהרי אם חל ביום א' אינו מאכילה כי הוא אנוס א"כ גם כשחלה הוא אנוס, או שיש לחלק אם אנוס בגלל תקנת חכמים מה שאין כן כשחלה, ואם נאמר שכשחלה מעלה לה מזונות מה הדין כשהיא חלתה האם יכול לומר לה שהוא מוכן לישא, או שהיא אומרת נסתחפה שדך, ואם נאמר שפשוט שהיא אומרת נסתחפה שדך, מה הדין אם פירסה נדה, אך אם זה בשעת וסתה **עמוד ב** ודאי אינה יכולה לומר לו כך אלא הספק הוא שלא בשעת וסתה שהיא אומרת נסתחפה שדך, או שיש נשים שמשנות וסתן א"כ זה כשעת וסתה, ור' אחאי רצה לפשוט מברייתא ששנינו הגיע זמן ולא נישאו אוכלת משלו ולא כתוב ולא נשאו, ולכאורה אם העיכוב הוא מצדה ודאי אינו מאכילה, אלא מדובר באנוס כזה של חלתה או פירסה נדה, וכתוב שאוכלת משלו, ורב אשי דוחה שיתכן שבכל אנוס לא אוכלת והיה ניתן לכתוב לא נשאו וכתוב לא נישאו אגב הרישא שמדובר עליה, שנותנים לבתולה י"ב חדש ולא למנה ל' יום.

רבא אומר שלענין גיטין אינו כן, ויוצא סובר רבא שאין אנוס בגיטין, אם נאמר שהמקור לכך מדברי המשנה שאם אמר הרי זה גיטך אם לא אבא מכאן עד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש אינו גט ומשמע שאם לא בא בגלל שחלה זה כן גט, ויש לדחות שגם בחלה אינו גט והמשנה מחדשת שאין גט לאחר מיתה, אך דין זה כבר למדנו מהרישא שאמר הרי זה גיטך אם מתי או זה גיטך

מחולי זה או זה גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום, אך ניתן לומר שבא להוציא מדעת רבותינו שמוכא בברייתא שהתירו להנשא בגט של לאחר מיתה, ורב יהודה אמר בשם שמואל שרבותינו היינו ב"ד שהתירו שמן של עכו"ם שהם סוברים כר' יוסי שזמנו של שטר מוכיח עליו, אלא יש להוכיח מהמשך אותה משנה שאמר מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש זה גט, ומשמע שזה הדין גם בחלה, אך יש לחלק שאולי מדובר רק במת כי אינו רוצה שתיפול לפני היבם, אלא יש להוכיח מהמקרה שאחד אמר הרי זה גיטך אם לא אבא מעכשיו עד ל' יום ובא בסוף ל' יום והפסיקו הנהר ואמר ראו שבאתי ראו שבאתי ואמר שמואל שזה לא נקרא שבא, ויש לחלק ששם זה היה אנוס מצוי והיה לו להתנות ולא התנה א"כ הוא הפסיד לעצמו, אלא יש לומר שרבא אמר אין אנוס בגיטין משום צנועות ומשום פרוצות, בגלל הצנועות שאם נאמר שאינו גט,

דף ג גם בלי אנוס הן יחמירו על עצמן שחששו שהיה אנוס ויעגנו, ומשום פרוצות, שגם כשיהיה אנוס יאמרו שאינו אנוס וינשאו ונמצא שהגט בטל ובניהן ממזרים, אך לכאורה אם מדאורייתא אינו גט איך אומרים שהוא גט ומתירים אשת איש, יש לומר שכל המקדש זה על דעת חכמים והם הפקיעו את הקידושין ממנו, אמר רבינא שמובן בקידש בכסף שעוקרים הקידושין אך איך עוקרים קידושי ביאה, אמר רב אשי שעשו רבנן את בעילתו כבעילת זנות.

ללישנא בתרא רבא סובר שגם בגט יש טענת אנוס להפקיעו, ומשמע שסובר רבא שיש אנוס בגיטין, ואין להוכיח ממה ששנינו זה גיטך אם לא באתי עד י"ב חדש ומת אינו גט משמע שבחלה הוא גט, שניתן לומר שגם בחלה אינו גט ונקטו מת לחדש שאין גט לאחר מיתה, ואמנם כבר למדו את זה מהרישא, וי"ל שבא להוציא מדעת רבותינו, ולכאורה יש להוכיח מהרישא שאמר מעכשיו אם לא באתי עד י"ב חדש ומת זה גט ומשמע גם בחלה, יש לדחות שדוקא במת זה חל כי אינו רוצה שתיפול לפני היבם, ולכאורה יש להוכיח מהמקרה שאמר זה גיטך אם לא אבא עד ל' יום ובא והפסיקו הנהר ואמר ראו שבאתי ראו שבאתי, ואמר שמואל שלא נקרא שהוא בא, ויש לומר שבאנוס המצוי כיון שיכל להתנות על כך ולא התנה הוא הפסיד לעצמו.

רב שמואל בר רב יצחק אומר שבתולה נשאת ליום ד' זה רק אחר תקנת עזרא שב"ד קבועים רק בשני וחמישי, אך קודם התקנה שב"ד ישבו כל יום אשה נשאת בכל יום, ולכאורה מה הנ"מ בקודם תקנת עזרא שמה שהיה היה, ויש לומר שהחידוש הוא שאם בזמנינו יהיה ב"ד קבוע כל יום א"כ יכול לישא כל יום, אך לכאורה יש תקנה מצד שקדו, יש לומר שנושא כל יום כשטרח כבר לסעודה קודם שבת, **עמוד ב** ולא הקשו מדברי שמואל לעיל שיש תקנת שקדו אלא ישנה ברייתא שאם נשאת ביום ד' מצד שב"ד יושבים ביום ה' א"כ ישא בא' בשבת אלא ששקדו שיטרח בסעודה ג' ימים ומהסכנה ואילך נהגו לכנסו בג' ולא מיחו בידם חכמים ובב' לא יכנסו אך מחמת אנוס מותר, ולכתחילה מפרישים את החתן מהכלה בליל שבת שלא יעשה חבורה.

אין לומר שהסכנה היא שגזרו שהנשאת ביום ד' תיהרג שא"כ נעקור לגמרי את יום ד', ורבה אומר שגזרו שהנשאת בד' תיבעל להגמון תחילה, ויש לדחות שזה לא סכנה אלא אנוס, ויש לומר שכיון שיש צנועות שימסרו עצמן להריגה ויבואו לסכנה, אך יש לדרוש להן שבאנוס מותרת, אך ישנן פרוצות שיבעלו ברצון ויאסרו וכן כוהנות נאסרות גם באנוס, לכן תקנו שינשאו בג', ולא עקרו את תקנת יום ד' כי הגזירה עשויה להתבטל, ולא חששו שההגמון יבעל בג' שלא עוקר עצמו לעיר בספק אם ישאו בג'.

מה שכתוב בב' לא יכנסו ומחמת האנוס מותר, בתחילה קראו לזה סכנה ועכשיו קוראים לזה אנוס, וברישא כתוב נהגו בג' וכאן כתוב מותר, רבא אומר שאמרו ששר צבא בא לעיר אך קשה שיחכו שילך, ויש לומר שהוא קובע כאן, אך לכאורה שינשאו בג' ויש לומר שחיל משרתיו מגיעים בג', וללישנא בתרא מחמת האנוס הוא כמו ששנינו שאם פתו אפויה וטבחו טבוח ויינו מזוג ומתו אבי החתן או אם הכלה מכניסים את המת לחדר, ואת החתן והכלה לחופה.